

بررسی رابطه تاب‌آوری با فرسودگی تحصیلی در دانشجویان پرستاری

سمیه کمال‌پور^۱، منصوره عزیززاده فروزی^۲، بتول تیرگری^{۳*}

۱. کارشناس ارشد پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی رازی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران
۲. کارشناس ارشد پرستاری، مربی، گروه پرستاری داخلی و جراحی و مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران
۳. دکتری پرستاری، استادیار، گروه پرستاری داخلی جراحی و مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

● دریافت مقاله: ۹۴/۱۰/۲۴ آخرین اصلاح مقاله: ۹۵/۴/۱۷ ● پذیرش مقاله: ۹۵/۵/۱۷

زمینه و هدف: پرستاران با استرس‌های زیادی روبه‌رو هستند. دانشجویان پرستاری نیز با وجود تجربه کم، مجبور به مواجهه با عوامل استرس‌زای زیادی می‌باشند که این مواجهات آنان را دچار فرسودگی تحصیلی می‌نماید. از طرف دیگر، میزان تاب‌آوری نقش مهمی در کاهش نتایج منفی و افزایش نتایج مثبت ناشی از استرس ایفا می‌کند که می‌تواند بر فرسودگی تحصیلی نیز تأثیرگذار باشد. مطالعه حاضر با هدف بررسی ارتباط بین تاب‌آوری با فرسودگی تحصیلی در میان دانشجویان رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کرمان انجام شد.

روش کار: این پژوهش مقطعی از نوع توصیفی-همبستگی بود. نمونه معادل جامعه و شامل ۱۶۱ دانشجوی رشته پرستاری بود که به روش سرشماری وارد مطالعه شدند. اطلاعات با استفاده از پرسش‌نامه اطلاعات دموگرافیک، پرسش‌نامه تاب‌آوری Davidson و Connor و پرسش‌نامه فرسودگی تحصیلی Bresno و همکاران جمع‌آوری شد. داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی Pearson و آزمون‌های Independent t و واریانس یک‌طرفه در نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. $P < 0/05$ به عنوان سطح معنی‌داری داده‌ها در نظر گرفته شد.

یافته‌ها: ۹۵/۷ درصد (۱۵۴ نفر) شرکت‌کنندگان در رده سنی ۲۴-۱۹ سال قرار داشتند که از این تعداد، ۶۲/۷ درصد را زنان و ۳۷/۳ درصد را مردان تشکیل دادند. بر اساس یافته‌ها، میانگین نمره فرسودگی تحصیلی، $1/65 \pm 4/56$ و نمره تاب‌آوری، $11/57 \pm 6/32$ به دست آمد. نتایج ضریب همبستگی Pearson حاکی از آن بود که بین تاب‌آوری و فرسودگی تحصیلی ارتباط معنی‌دار و معکوسی وجود داشت ($P = 0/001$ ، $r = -0/26$).

نتیجه‌گیری: در مطالعه حاضر، رابطه معنی‌داری بین تاب‌آوری و فرسودگی تحصیلی در میان دانشجویان رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کرمان مشاهده شد؛ به طوری که افرادی که تاب‌آوری بالاتری داشتند، فرسودگی تحصیلی کمتری را گزارش نمودند.

کلید واژه‌ها: تاب‌آوری، فرسودگی تحصیلی، دانشجویان پرستاری

*نویسنده مسئول: گروه پرستاری داخلی و جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی رازی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

● تلفن: ۰۳۴-۳۱۳۲۵۲۸۴ ● شماره: ۰۳۴-۳۱۳۲۵۱۱۸

مقدمه

دانشگاه نقش مهمی را در تربیت نیروی انسانی لازم برای رشد و پیشرفت جامعه ایفا می‌کند و مهم‌ترین پایگاه علمی و مرکز پرورش نیروی متخصص، آگاه و باتجربه به شمار می‌رود (۱). تحصیل در دانشگاه برای تعدادی از دانشجویان اعم از دختران و پسران، با نگرانی و فشار همراه می‌باشد. محیط آموزشی و قوانین جدید، انتظارات متفاوت، آغاز زندگی مستقل و ورود به دنیای بزرگسالی، شکل‌گیری روابط انسانی و صمیمانه از جمله شرایط جدیدی هستند که نیازمند اتخاذ راهبردهای جدید است (۲). بهروزی و ایلاقی در این باره عنوان نمودند، اگرچه دانشگاه برای بسیاری از دانشجویان تجربه‌های خوشایندی را به همراه دارد، اما برای برخی دیگر، تکالیف تحصیلی مانند آزمون‌ها، مقالات، ارایه مطالب و... منجر به فرسودگی تحصیلی خواهد شد (۳).

فرسودگی را می‌توان نوعی اختلال نامید که به دلیل قرار گرفتن طولانی مدت در معرض استرس‌های محیطی، در فرد ایجاد می‌شود و نشانه‌های آن در ابعاد جسمانی، روانی، هیجانی و ذهنی بروز می‌نماید (۴). در مطالعه‌ای فرسودگی نوعی حالت خستگی و تحلیل رفتگی ذکر شده است که از کار سخت و بدون انگیزه ناشی می‌شود و نشانگان آن به صورت علائم مختلف ظاهر می‌گردد و این علائم و شدت آن‌ها از یک فرد به فرد دیگر متفاوت می‌باشد (۵). نعامی اعتقاد دارد که فرسودگی، حالتی از خستگی ذهنی و هیجانی است که حاصل سندرم استرس مزمن مانند سنگینی نقش، فشار و محدودیت زمانی و فقدان منابع لازم برای انجام دادن وظایف و تکالیف محول شده می‌باشد. مفهوم فرسودگی به موقعیت‌های آموزشی نیز گسترش پیدا کرده است که از آن به عنوان فرسودگی تحصیلی نام برده می‌شود (۶). Lee و Ashforth در مطالعه خود گزارش کردند، یکی از عواملی که بر عملکرد تحصیلی دانشجویان اثر می‌گذارد و به‌تازگی مطالعاتی را در دانشگاه‌ها به خود اختصاص داده است، فرسودگی تحصیلی می‌باشد (۷). فرسودگی تحصیلی، احساس خستگی ناشی از تقاضاها و

الزامات تحصیلی، داشتن حس بدبینانه و بدون علاقه به تکالیف درسی و احساس عدم شایستگی تعریف می‌گردد (۸) و می‌تواند سطح انرژی لازم برای انجام وظایف شناختی همراه با یادگیری و همچنین، امکان تمرکز بر روی منابع شناختی موجود را کاهش دهد (۹).

فرسودگی تحصیلی شامل سه بعد «خستگی عاطفی، مسخ شخصیت و کاهش دستاوردهای شخصی» می‌باشد (۱۰). بعد خستگی عاطفی به صورت احساس فشار به ویژه خستگی مزمن ناشی از کار بیش از حد در فعالیت‌های درسی و بدینی بروز می‌کند. مسخ شخصیت به صورت نگرش بدبینانه و بی‌تفاوتی نسبت به تکالیف، فقدان علاقه نسبت به کارهای مربوط به تحصیل و بی‌معنی پنداشتن آن‌ها و در نهایت، فقدان کارایی مربوط به تحصیل به صورت حالاتی همچون احساس شایستگی پایین، پیشرفت پایین و فقدان احساس موفقیت در تکالیف تحصیلی بروز داده می‌شود (۱۱).

Durán و همکاران در تحقیق خود در مورد فرسودگی تحصیلی در میان دانشجویان دوره کارشناسی، به این نتیجه رسیدند که بین استرس ادراک شده با فرسودگی تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد (۱۲). با وجود عوامل استرس‌زای متعدد به ویژه در رشته پرستاری، در صورتی که دانشجویان برای مقابله با آن‌ها آمادگی لازم را نداشته باشند، دچار فرسودگی تحصیلی خواهند شد (۱۳).

مفهوم تاب‌آوری بیش از چهار دهه است که توجه محققان را به خود جلب کرده و به عنوان عامل مهمی جهت سازگاری موفقیت‌آمیز با تغییرات و افزایش توانایی مقاومت در برابر مشکلات شناخته شده است (۱۴). تاب‌آوری به فرد این امکان را می‌دهد که بتواند از مهارت سازگاران خود سود جوید و شرایط استرس‌زا را به فرصتی جهت یادگیری و رشد تبدیل نماید و با تمرکز بر مشکل، استرس را در خود کنترل کند. تاب‌آوری تنها به معنی سازگاری با استرس نیست، بلکه به معنی بهبود، انعطاف‌پذیری و برگشت به حالت قبل از استرس می‌باشد (۱۵).

و بودجه هر کشور را به خود اختصاص می‌دهند. آن‌ها از هوشمندترین و مستعدترین اقشار جامعه محسوب می‌شوند. بنابراین، توجه به ابعاد روان‌شناختی آن‌ها در جهت بهبود پیشرفت تحصیلی‌شان، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با توجه به این که پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته پرستاری، سلامت جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد و سلامت جامعه نیز شرط اصلی حرکت به سوی پیشرفت می‌باشد، این توجه از اهمیت بالاتری برخوردار است (۲۱).

دانشجویان با چالش‌های زیادی در این مرحله از زندگی روبه‌رو هستند که می‌تواند منجر به استرس‌های گوناگون در آن‌ها شود و پیشرفت تحصیلی آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد. بنابراین، شناسایی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی آنان از جمله فرسودگی تحصیلی (۲۲) و تاب‌آوری، ضروری به نظر می‌رسد؛ چرا که دوران دانشجویی به همان اندازه که می‌تواند برای دانشجویان استرس‌زا باشد، می‌تواند آن‌ها را به رشد و کمال نیز برساند (۱۴). بنابراین، مطالعه حاضر با هدف تعیین ارتباط بین تاب‌آوری با پیشرفت و فرسودگی تحصیلی دانشجویان رشته پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی رازی کرمان در سال ۱۳۹۳ انجام شد.

فرسودگی تحصیلی نوعی سندرم سه بعدی می‌باشد که شامل خستگی عاطفی، مسخ شخصیت و کاهش دستاوردهای شخصی است. فرسودگی تحصیلی دانشجویان به خستگی ناشی از خواسته‌های دانشگاهی (خستگی عاطفی)، داشتن حس بدبینانه و عدم علاقه نسبت به وظایف دانشگاهی (بدبینی) و احساس بی‌کفایتی به عنوان یک دانشجو (عدم کارایی) اشاره دارد (۱۰). احساس بی‌کفایتی و خستگی ذهنی که دانشجویان در مقابل استرس مزمن ناشی از منابع لازم برای انجام دادن وظایف و تکالیف محول شده از خود نشان می‌دهند، فرسودگی تحصیلی نامیده می‌شود (۲۳).

اشخاصی که دچار فرسودگی تحصیلی هستند، اغلب نشانه‌هایی مانند بی‌اشتیاقی نسبت به مطالب درسی، عدم توانایی در ادامه حضور همیشگی در کلاس‌های درس، عدم

تاب‌آوری، سطوح استرس و ناتوانی در شرایط استرس‌زا را تعدیل می‌کند و در واقع، فرایند پویای انطباق و سازگاری مثبت با تجارب تلخ و ناگوار در زندگی است (۱۶). این خصلت نوعی قابلیت پویا می‌باشد که به افراد اجازه می‌دهد تا در چالش‌ها رشد کنند و ابعاد آن شامل «اعتماد به نفس، خودکنترلی، توانایی تعامل و یادگیری از مشکلات» است (۱۷). Hodges و همکاران در تعریف تاب‌آوری نوشته است: توانایی که به وسیله آن فرد می‌تواند به سرعت خود را با مشکلات سازگار نماید (۱۸). Hulse-Killachy و Bogar در یک جمع‌بندی، تاب‌آوری را شامل مواردی همچون «حفظ آرامش زیر فشار، انعطاف‌پذیری در مواجهه با موانع، اجتناب از راهبردهای فرسایشی، حفظ خوش‌بینی و احساسات مثبت به هنگام دشواری‌ها و خلاص شدن از موانع درونی» دانسته‌اند. فرد تاب‌آور به طور عادی قادر به تفکر خلاقانه و منعطف درباره حل مسایل است؛ یعنی هر وقت که نیاز داشته باشد، از افراد دیگر کمک می‌خواهد و در حل مشکلات مربوط به خود و دیگران کاردانی نشان می‌دهد. افراد تاب‌آور درجه‌ای از سلامتی و استقلال را نشان می‌دهند. آن‌ها احساسات خوبی نسبت به اطرافیان دارند و به توانایی خود در جهت تغییر دادن محیط باور دارند (۱۹).

Garcia و Rísquez پژوهشی را با هدف بررسی ارتباط تاب‌آوری و سندرم فرسودگی دانشجویان رشته پرستاری با متغیرهای دموگرافیک و روابط شخصی (رابطه با همکلاسی و معلم) آن‌ها انجام دادند. نمونه‌های مطالعه آنان را ۲۱۸ نفر از دانشجویان ترم دوم رشته پرستاری دانشگاه Murcia تشکیل داد. نتایج سطح بالایی از فرسودگی را در مشارکت کنندگان نشان داد. همچنین، تحلیل داده‌ها از رابطه بین تاب‌آوری و فرسودگی حمایت می‌کرد ($r = -0/25$). در نتیجه، دانشجویانی که تاب‌آوری بالاتری داشتند، سطح پایین‌تری از فرسودگی را گزارش نمودند (۲۰).

دانشجویان هر جامعه به عنوان قشر روشن‌فکر، کارآمد و آینده‌ساز هر کشور، گروهی هستند که بخش عمده برنامه‌ریزی

سلامت جامعه، آگاهی از وضعیت دانشجویان این رشته در رابطه با دستیابی به مهارت‌های پرستاری شایان توجه است لذا توجه به مشکلات دانشجویان پرستاری و عوامل مرتبط با آن ضروری است. بنابراین این مطالعه جهت بررسی ارتباط بین تاب آوری با فرسودگی تحصیلی در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کرمان انجام شد.

روش کار

در این مطالعه مقطعی از نوع توصیفی - همبستگی، حجم نمونه معادل جامعه نمونه (۱۶۱ نفر) در نظر گرفته شد. جهت جمع‌آوری داده‌ها، از پرسش‌نامه که روایی آن توسط صاحب‌نظران تأیید شده بود، استفاده گردید. پایایی ثبات درونی پرسش‌نامه نیز پس از انجام یک مطالعه اولیه و محاسبه ضریب Cronbach's alpha، مورد تأیید قرار گرفت. پرسش‌نامه مذکور از سه بخش تشکیل شد.

بخش اول سؤالاتی در مورد اطلاعات دموگرافیک مانند جنس، سن و سال تحصیلی بود. قسمت دوم متشکل از دو بخش پرسش‌نامه تاب‌آوری و پرسش‌نامه فرسودگی بود.

پرسش‌نامه تاب‌آوری Connor و Davidson در ۲۵ گویه با مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (صفر = کاملاً نادرست) و (چهار = همیشه درست) تنظیم شده است که حداقل نمره تاب‌آوری شرکت‌کنندگان صفر و حداکثر نمره آن‌ها صد در نظر گرفته می‌شود. نمرات بالاتر بیانگر تاب‌آوری بیشتر می‌باشد. نمره ۸۰ یا بیشتر به عنوان بسیار تاب‌آور، ۶۵ تا ۸۰ بهتر از اغلب افراد و ۵۰ تا ۶۵ تاب‌آوری پایین، اما مناسب را نشان می‌دهد (۲۹). محمدی و همکاران ضریب پایایی این مقیاس را ۰/۸۹ (۳۰) و شریفی و همکاران نیز آن را ۰/۸۷ برآورد نمودند (۳۱).

پرسش‌نامه فرسودگی تحصیلی Bresno و همکاران شامل ۱۵ گویه در سه حیطه فرعی شامل خستگی تحصیلی (۵ گویه) (مطالب درسی خسته‌کننده هستند)، بی‌علاقگی تحصیلی (۴ گویه) و ناکارآمدی تحصیلی (۶ گویه) است. سؤالات ۱۳، ۱۰،

مشارکت در کارهای کلاسی، عدم وجود حس معنی‌دار در کارهای کلاسی و احساس ناتوانی در یادگیری مواد درسی را تجربه می‌کنند (۱۰).

مطالعات زیادی عواملی مانند استرس (۲۵، ۲۴)، خودکارآمدی (۲۶-۲۴، ۱۰) و حمایت اجتماعی (۲۷، ۲۵، ۲۴) را به عنوان متغیرهای درونی و بیرونی مرتبط با فرسودگی تحصیلی دانشجویان بیان کرده‌اند.

نتایج تحقیق شریفی‌فرد و همکاران که با هدف تعیین عوامل مرتبط با فرسودگی تحصیلی در میان دانشجویان رشته پرستاری و پیراپزشکی انجام گردید، نشان داد که میانگین نمره فرسودگی تحصیلی مشارکت‌کنندگان، $15/84 \pm 28/52$ به دست آمد و در مجموع، ۲۴/۱ درصد آنان فرسودگی تحصیلی بالا و ۴۶/۶ درصد فرسودگی تحصیلی متوسطی را گزارش نمودند (۲۳).

Huang مطالعه‌ای را بر روی ۲۶۴۰ دانشجو در تایوان انجام داد. هدف او پاسخ به این سؤال بود که آیا استرس‌های زندگی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده فرسودگی تحصیلی باشد؟ پرسش‌نامه استرس زندگی و پرسش‌نامه فرسودگی تحصیلی به عنوان ابزار پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. در نهایت، نتایج مطالعه او نشان داد که استرس‌های فردی، استرس در مورد آینده و تنش‌های دانشگاهی، می‌توانند پیش‌بینی‌کننده فرسودگی تحصیلی باشند. همچنین، مشخص شد که دانشجویان دختر و دانشجویان سال بالاتر، مقادیر بالاتری از استرس زندگی را نشان می‌دهند. Huang بیان کرد که یکی از علل فرسودگی تحصیلی در میان دانشجویان، عدم توانایی آن‌ها در رسیدگی به برخی از استرس‌های خاص زندگی می‌باشد (۲۸). فرسودگی تحصیلی نه تنها می‌تواند در سرنوشت علمی دانشجویان تأثیر داشته باشد، بلکه افزایش آن می‌تواند به سلامت روحی دانشجویان آسیب رساند و آنان را با ناکامی‌های مختلفی در دوران تحصیل و یا پس از آن در زندگی شخصی و حرفه‌ای مواجه کند. از آنجایی که کسب صلاحیت بالینی در حرفه پرستاری و اهمیت این حرفه در حفظ و ارتقا

نسخه ۱۹ (version 19, SPSS Inc., Chicago, IL) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

۹۵/۷ درصد از شرکت‌کنندگان در رده سنی ۱۹-۲۴ سال قرار داشتند. بیشترین میزان مشارکت کنندگان (۶۲/۷ درصد) را زنان تشکیل دادند. ۷۶/۴ درصد مجرد، ۵۰/۳ درصد ساکن خوابگاه و ۷۸/۳ درصد علاقمند به رشته تحصیلی بودند. از نظر وضعیت اقتصادی، ۸۳/۲ درصد از شرکت‌کنندگان در حد کفایت بودند و ۵۲/۲ درصد معدل بالای ۱۵ داشتند (جدول ۱). نتایج مرتبط با وضعیت تاب‌آوری و فرسودگی تحصیلی دانشجویان نشان داد که نمره تاب‌آوری، $11/57 \pm 66/32$ و فرسودگی تحصیلی، $8/65 \pm 41/56$ بود (جدول ۲). میانگین نمره ابعاد فرسودگی نیز شامل بدبینی تحصیلی $3/77 \pm 11/81$ ، خستگی تحصیلی $3/60 \pm 15/63$ و ناکارآمدی تحصیلی $3/62 \pm 14/10$ بود.

۴، ۷ و ۱ مربوط به خرده‌مقیاس خستگی تحصیلی؛ سؤالات ۱۴، ۱۱، ۵ و ۲ مربوط به خرده‌مقیاس بی‌علاقگی تحصیلی و سؤالات ۱۵، ۱۲، ۹، ۸، ۶ و ۳ مربوط به خرده‌مقیاس ناکارآمدی تحصیلی بود. البته با توجه به این که از مقیاس کارآمدی درسی (جملات مثبت) برای خرده‌مقیاس اخیر استفاده می‌شود، سؤالات این خرده‌مقیاس به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌گردد. روایی و پایایی پرسش‌نامه مذکور توسط Bresno و همکاران مورد بررسی قرار گرفت. آن‌ها روایی ابزار را با روش تحلیل عامل تأییدی محاسبه و شاخص‌های برازندگی تطبیق، شاخص برازندگی افزایشی و شاخص جذر میانگین مجزورات خطای تقریباً مطلوب گزارش کردند (۳۲). جهت پایایی پرسش‌نامه نیز از ضریب Cronbach's alpha استفاده گردید که برای سه حیطه فرسودگی تحصیلی به ترتیب ۰/۷۰، ۰/۸۲ و ۰/۷۵ گزارش شد. کل پرسش‌نامه‌ها توسط دانشجویان (۱۶۱ نفر) تکمیل و پس از آن جمع‌آوری شد. در نهایت، داده‌ها در نرم‌افزار SPSS

جدول ۱: فراوانی برخی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی دانشجویان

تعداد (درصد)	شاخص متغیر	
۱۵۴ (۹۵/۷)	۱۹-۲۴	سن (سال)
۴ (۲/۵)	۲۵-۳۰	
۲ (۱/۲)	۳۱-۳۶	
۱۰۱ (۶۲/۷)	زنان	جنسیت
۶۰ (۳۷/۳)	مردان	
۴۸ (۲۹/۸)	ترم ۴	ترم تحصیلی
۶۱ (۳۷/۹)	ترم ۶	
۵۲ (۳۲/۳)	ترم ۸	
۳۸ (۲۳/۶)	متاهل	وضعیت تأهل
۱۲۳ (۷۶/۴)	مجرد	
۸۱ (۵۰/۳)	خوابگاه	محل اقامت
۱۰ (۶/۲)	خانه دانشجویی	
۷۰ (۴۳/۵)	خانه (با خانواده)	
۱۲۶ (۷۸/۳)	بلی	علاقه به رشته
۳۵ (۲۱/۷)	خیر	

جدول ۲: میانگین تاب‌آوری و فرسودگی تحصیلی

شاخص متغیر	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین \pm انحراف معیار
تاب‌آوری	۱۶۱	۳۶	۹۸	$۶۶/۳۲ \pm ۱۱/۵۷$
فرسودگی تحصیلی	۱۶۱	۲۱	۶۶	$۴۱/۵۶ \pm ۸/۶۵$

نتایج جدول ۳ نشان داد که تمام دانشجویان از سطح فرسودگی متوسطی برخوردار بودند.

جدول ۳: طبقه‌بندی فرسودگی تحصیلی و ابعاد آن در میان دانشجویان

متغیر	پایین	متوسط	بالا
	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)
بدینی تحصیلی	۵۱ (۳۱/۷)	۷۵ (۴۷/۶)	۳۵ (۲۱/۷)
خستگی تحصیلی	۴۷ (۲۹/۲)	۷۹ (۴۹/۱)	۳۴ (۲۱/۱)
ناکارآمدی تحصیلی	۵۱ (۳۱/۷)	۷۰ (۴۳/۵)	۴۰ (۲۴/۸)
فرسودگی تحصیلی	۴۳ (۲۶/۷)	۸۲ (۵۰/۹)	۳۵ (۲۱/۷)

ارتباط معنی‌دار معکوسی بین تاب‌آوری و فرسودگی وجود داشت؛ به طوری که افرادی که تاب‌آوری بالاتری داشتند، فرسودگی تحصیلی کمتری را گزارش نمودند. نتایج مربوط به ارتباط بین تاب‌آوری و ابعاد فرسودگی تحصیلی نشان داد که

بین تاب‌آوری و بدینی تحصیلی ارتباط معنی‌داری مشاهده شد. ارتباط بین تاب‌آوری و خستگی تحصیلی معنی‌دار و معکوس بود. بین تاب‌آوری و ناکارآمدی تحصیلی نیز رابطه معنی‌دار و معکوسی وجود داشت (جدول ۴).

جدول ۴: ارتباط بین تاب‌آوری با فرسودگی تحصیلی و ابعاد آن در میان دانشجویان

ابعاد فرسودگی تحصیلی	فرسودگی تحصیلی	بدینی تحصیلی	خستگی تحصیلی	ناکارآمدی تحصیلی
ضریب همبستگی Pearson (r)	-۰/۲۶	۰/۰۱۵	-۰/۱۷	-۰/۳۰
P	۰/۰۰۱	۰/۰۴۸	۰/۰۲۷	۰/۰۰۱

نتایج بین ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و تاب‌آوری حاکی از آن بود که بین تعداد واحدهای درس روان‌پرستاری و بخش ارتباط معنی‌داری مشاهده شد ($P = ۰/۰۴۱$, $t = ۲/۸۵$)؛ به طوری که دانشجویانی که واحدهای بیشتری از کارآموزی را گذرانده بودند، تاب‌آوری بالاتری را نشان دادند. همچنین، اختلاف آماری معنی‌داری بین علاقه به رشته تحصیلی و میانگین نمره تاب‌آوری وجود داشت ($P = ۰/۰۰۱$, $t = ۴/۱۴$)؛ به گونه‌ای که میانگین نمره تاب‌آوری دانشجویانی که به رشته تحصیلی خود علاقه داشتند، بیشتر از سایر دانشجویان بود.

تفاوت آماری معنی‌داری بین علاقه به رشته تحصیلی و نمره فرسودگی تحصیلی گزارش گردید ($P = ۰/۰۰۱$, $t = ۵/۷۴$)؛ به گونه‌ای که دانشجویانی که به رشته خود علاقه‌مند بودند، میانگین نمره فرسودگی تحصیلی کمتری را بیان کردند.

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه صاحب‌نظران اعتقاد دارند که یکی از دلایل مهم توسعه کشورهای پیشرفته، توجه و اهتمام آن‌ها به تربیت

تحصیلی در دانشجویان به خستگی ناشی از خواسته‌های دانشگاهی (خستگی عاطفی)، داشتن حس بدبینانه و عدم علاقه نسبت به وظایف دانشگاهی (بدبینی) و احساس بی‌کفایتی به عنوان یک دانشجو (عدم کارایی) اشاره دارد (۱۰). نعامی در این باره بیان کرد، از آنجایی که دانشجویان باید تکالیف و وظایف متعددی را انجام دهند که انجام دادن آن‌ها مستلزم داشتن منابع و امکانات کافی است، چنانچه تکالیف تحصیلی زیاد باشد و فرد منابع لازم را نداشته باشد، در معرض استرس قرار خواهد گرفت که این استرس توانایی او را برای انجام تکالیف درسی کاهش می‌دهد و این استرس‌های مستمر می‌تواند زمینه را برای بروز فرسودگی تحصیلی فراهم نماید (۶).

دانشجویان دانشگاه ممکن است پدیده فرسودگی را به این دلیل تجربه کنند که شرایط یادگیری برای آنان، سطوح بالایی از تلاش را می‌طلبد و مکانیسم‌های حمایتی که راهکارهای کنار آمدن مؤثر با مشکلات را تسهیل می‌کند، مهیا نمی‌سازند (۳۳). همچنین، عواملی شامل استرس درس، حجم درس (۳۴)، نگرانی دانشجویان در به دست آوردن شغل و آینده شغلی و رضایت از محیط آموزشی (۳۵)، فعالیت‌های جمعی و علمی (مانند حضور در کلاس‌ها، نوشتن مقاله، مطالعه و امتحان)، فشارهای مختلف اقتصادی، فردی و اجتماعی مربوط به استادان و همکلاسی‌ها، انتظارات حرفه‌ای و تردید در مورد مفید بودن مطالعات و آینده کاری، رقابت هم‌کلاسی‌ها، عدم تناسب بین منافع و عوامل مرتبط با فعالیت‌های تحصیلی دانشجویان (Student's school work resources) همچون انگیزش و استراتژی‌های انطباق با انتظار موفقیت در محیط تحصیلی می‌باشد (۳۶).

نتایج تحقیق حاضر حاکی از آن بود که دانشجویان مورد مطالعه از تاب‌آوری بالاتر از حد متوسط برخوردار بودند. نتایج مطالعات دیگری که تاب‌آوری دانشجویان را مورد بررسی قرار داده بود نیز نشان می‌دهد که آن‌ها نیز تاب‌آوری بیشتر از حد متوسطی داشتند. پژوهش Beauvais و همکاران که با هدف

نیروهای خلاق و مؤثر است. دانشجویان نیروهای انسانی برگزیده و سازندگان فردای کشور هستند و موفقیت تحصیلی آن‌ها، از جمله اهداف اساسی برنامه‌های آموزشی می‌باشد. آن‌ها به واسطه موفقیت در تحصیل، می‌توانند به موقعیتی دست یابند که از حداکثر نیروی درونی و بیرونی خود برای دستیابی به اهداف آموزشی عالی استفاده نمایند و شرایط لازم برای زندگی اجتماعی موفق را کسب کنند. بر عکس، عدم موفقیت در تحصیل، زمینه‌ساز مشکلات فردی و اجتماعی بسیار و انحراف از دستیابی به اهداف سیستم آموزشی است. برای دانشگاه‌ها نیز همواره دغدغه کیفیت مطرح می‌باشد و یکی از شاخص‌های کیفی و کمی مورد توجه در دانشگاه‌ها، پیشرفت تحصیلی دانشجویان می‌باشد. بنابراین، بررسی عوامل و فرایندهای مرتبط با آن ضروری و همواره مورد توجه بوده است.

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که فرسودگی تحصیلی دانشجویان با توجه به میانگین نمره اخذ شده، در سطح متوسطی قرار داشت. شریفی‌فرد و همکاران در گزارش پژوهش خود اعلام کردند که دانشجویان از فرسودگی تحصیلی متوسطی برخوردار بودند (۲۳). بدیهی است که دوره دانشجویی یا به طور کل تحصیل، دارای مشکلات خاص خود می‌باشد که دانشجو با آن مواجه است. مواد درسی زیاد، تکالیف متعدد و متنوع و وقت کم می‌تواند از جمله این مشکلات باشد. از طرف دیگر، تهیه مطالب مربوط به تکالیف نیز دور از مشکل نیست و در نتیجه، فرد را دچار نوعی سردرگمی یا استرس می‌نماید. از طرف دیگر، دانشجویان در دوره تحصیل با مسؤولیت‌ها و محیط‌های جدید آموزشی مواجه می‌شوند که این خود می‌تواند موجب تجربه درجاتی از فرسودگی تحصیلی شود. دانشجویان رشته پرستاری به دلیل ماهیت رشته که علاوه بر دروس نظری، تعداد زیادی واحدهای عملی و کارآموزی دارند، با شرایطی روبه‌رو می‌شوند که پیش‌تر با آن مواجه نشده‌اند و مجبور به تحمل آن هستند و در نتیجه، به فرسودگی تحصیلی آن‌ها ختم می‌شود. فرسودگی

با توجه به طبقه‌بندی مؤلفه‌های فرسودگی تحصیلی بر اساس صدک ۲۵ و ۷۵ به سه دسته پایین، متوسط و بالا (۳۶)، ۴۶/۶ درصد از دانشجویان بدبینی تحصیلی متوسط، ۴۹/۱ درصد خستگی تحصیلی متوسط و ۴۳/۵ درصد از آنان ناکارآمدی تحصیلی متوسط داشتند. نتایج پژوهش شریفی فرد و همکاران نشان داد که ۴۲/۷ درصد از دانشجویان بدبینی تحصیلی متوسط، ۴۴/۸ درصد خستگی تحصیلی متوسط و ۵۳/۳ درصد ناکارآمدی تحصیلی متوسط داشتند (۲۳) که با نتایج مطالعه حاضر همسو بود. این نتایج یادآور نیاز به انجام مداخلاتی توسط مسئولان جهت کاهش فرسودگی تحصیلی در دانشجویان رشته پرستاری که ارتباط مستقیمی با ارتقای سلامت جامعه دارند، می‌باشد.

یافته‌های بین تاب‌آوری با متغیرهای جمعیت‌شناختی در دانشجویان نشان داد که بین سن و تاب‌آوری ارتباط آماری معنی‌داری وجود ندارد. نتایج مطالعه پورافضل و همکاران حاکی از آن بود که تفاوت معنی‌داری بین سن و تاب‌آوری وجود نداشت (۳۹). مؤمنی و همکاران نیز بین سن و تاب‌آوری رابطه‌ای نیافتند (۳۸). با توجه به این که دانشجویان اغلب در یک رده سنی قرار داشتند، مشاهده این عدم تفاوت، دور از ذهن نیست. در پژوهش حاضر رابطه‌ای بین جنس و تاب‌آوری مشاهده نشد که با نتایج تحقیق مؤمنی و همکاران (۳۸) مطابقت داشت. پورافضل و همکاران نیز در نمره تاب‌آوری دانش‌آموزان دختر و پسر تفاوت معنی‌داری مشاهده نکردند، اما بیان نمودند که میزان تاب‌آوری در دانشجویان پسر به طور قابل ملاحظه‌ای از دانشجویان دختر بیشتر است (۳۹). مؤمنی و همکاران در توجیه این عدم ارتباط گزارش کردند که چون ظرفیت تاب‌آوری یک توانایی منشأیی و زیستی می‌باشد و در شرایط محیطی می‌تواند مورد تغییر قرار گیرد. بنابراین، در جامعه فوق تاب‌آوری در شرایط معمول یکسان و عدم همبستگی بر اساس ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، غیر قابل انتظار نیست (۳۸).

بررسی عوامل مؤثر در موفقیت تحصیلی دانشجویان رشته پرستاری انجام شد، گزارش کرد که میانگین نمره تاب‌آوری، $8/87 \pm 83/67$ بود (۳۴) که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی داشت و بیانگر تاب‌آوری بالا در دانشجویان می‌باشد و با توجه به ماهیت رشته تحصیلی (پرستاری) نوید خوبی است.

در رابطه با هدف چهارم، نتایج تعیین ارتباط بین تاب‌آوری و فرسودگی تحصیلی در دانشجویان نشان داد که بین تاب‌آوری و فرسودگی تحصیلی ارتباط آماری معنی‌دار و معکوسی وجود دارد؛ به طوری که افراد دارای تاب‌آوری بالاتر، فرسودگی کمتری را گزارش نمودند. در توجیه این یافته می‌توان گفت، افراد تاب‌آور دارای قدرت ذاتی هستند که باعث با انگیزه شدن برای مقابله با مشکلات می‌شوند (۳۷). در واقع، افراد تاب‌آور توانایی غلبه و تسلط بر موقعیت‌های دشوار زندگی را دارند (۳۸) و این ویژگی باعث می‌شود که آن‌ها خود را با شرایط استرس‌زا سازگار نمایند و از این طریق باعث افزایش کارایی و کاهش فرسودگی تحصیلی شوند. هیچ پیشینه مطالعاتی که به بررسی ارتباط بین تاب‌آوری و فرسودگی تحصیلی پرداخته باشد، یافت نشد.

در رابطه با میانگین نمره ابعاد فرسودگی تحصیلی در مطالعه حاضر، میانگین نمره بدبینی تحصیلی $3/77 \pm 11/81$ ، خستگی تحصیلی $3/60 \pm 15/63$ و ناکارآمدی تحصیلی $3/62 \pm 14/10$ بود که بیشترین و کمترین میانگین به ترتیب مربوط به خستگی تحصیلی و بدبینی تحصیلی می‌باشد. در مطالعه شریفی فرد و همکاران، میانگین نمره بدبینی تحصیلی، خستگی تحصیلی و ناکارآمدی به ترتیب ۳/۱۹، ۱۱/۹۰ و ۱۳/۴۰ گزارش گردید (۲۳). در تحقیق عجم‌اکرامی و همکاران، میانگین نمره بدبینی تحصیلی، خستگی تحصیلی و ناکارآمدی تحصیلی به ترتیب ۶/۷۷، ۹/۳۱ و ۱۰/۰۴ به دست آمد. صرف‌نظر از تفاوت کمی که بین میانگین خستگی و ناکارآمدی تحصیلی وجود دارد (۳۷)، در پژوهش‌های مذکور کمترین میانگین مربوط به بدبینی تحصیلی می‌باشد (۳۷، ۲۳) که با یافته‌های مطالعه حاضر همسو بود.

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، بین وضعیت تأهل و فرسودگی تحصیلی رابطه‌ای وجود نداشت که با نتیجه پژوهش Akgemci و همکاران (۳۶) همخوانی دارد. با توجه به این که در پژوهش حاضر فقط ۲۳/۶ درصد از شرکت کنندگان متأهل و اکثریت (۷۶/۴ درصد) مجرد بودند، اهمیت انجام پژوهشی که درصد افراد متأهل و مجرد برابر باشد، احساس می‌شود تا بتوان به درستی تأثیر این متغیر را در میزان فرسودگی تحصیلی مورد سنجش قرار داد. همچنین، بین محل سکونت دانشجویان و فرسودگی تحصیلی ارتباطی مشاهده نشد. نتایج مطالعه شریفی‌فرد و همکاران نشان داد که سکونت در منزل شخصی در مقابل سکونت در منزل پدری، باعث افزایش فرسودگی تحصیلی می‌شود (۲۳). حیدری در گزارش نتایج مطالعه خود بیان کرد که دانشجویان غیر بومی به دلیل دوری از خانواده و منابع حمایتی، فرسودگی تحصیلی بیشتری را تجربه می‌کنند (۲۴). نتایج مطالعات مذکور (۳۵، ۲۴) با مطالعه کنونی همسو نبود و تفاوت موجود را می‌توان به علت تفاوت در محل انجام پژوهش نسبت داد.

در مطالعه حاضر بین علاقه به رشته تحصیلی و فرسودگی تحصیلی رابطه معنی‌داری مشاهده شد؛ به طوری که دانشجویانی که به رشته تحصیلی خود علاقه داشتند، فرسودگی تحصیلی کمتری را گزارش نمودند. به طور طبیعی دانشجویی که به رشته تحصیلی خود علاقه‌مند است، نسبت به رشته تحصیلی خود بدبین نخواهد بود و با علاقه بیشتری به تحصیل می‌پردازد. در نتیجه، کارآمدی بهتری خواهد داشت و کمتر دچار خستگی تحصیلی می‌شود. همچنین، در تحقیق حاضر بین تعداد واحدهای کارآموزی و ترم تحصیلی با فرسودگی تحصیلی رابطه معکوسی مشاهده شد؛ یعنی دانشجویانی که واحدهای کارآموزی و ترم تحصیلی بیشتری را گذرانده بودند، فرسودگی تحصیلی کمتری را گزارش نمودند. بالا رفتن ترم تحصیلی و گذراندن واحدهای کارآموزی بیشتر، باعث افزایش تجربه عملی، اعتماد به نفس و تفکر انتقادی در دانشجو می‌شود و در نتیجه، عملکرد بهتر و فرسودگی تحصیلی کمتری

در مطالعه حاضر بین تاب‌آوری و علاقه به رشته تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود داشت؛ به طوری که دانشجویانی که به رشته تحصیلی خود علاقه داشتند، تاب‌آوری بالاتری را نشان دادند. دانشجویی که به رشته تحصیلی خود علاقه دارد، به طور قطع راحت‌تر می‌تواند خود را با شرایط استرس‌زای محیط کار و تحصیل سازگار نماید و در نتیجه، تاب‌آوری بالاتری نشان خواهد داد. نتایج پژوهش حاضر گزارش نمود، دانشجویانی که واحدهای روان‌پرستاری و کارآموزی بیشتری را گذرانده‌اند، تاب‌آوری بالاتری دارند. همچنین، بین محل سکونت، وضعیت اقتصادی، تأهل و تحصیلات پدر و مادر و تاب‌آوری ارتباطی مشاهده نشد. در مطالعات صورت گرفته، پژوهشی که به بررسی همبستگی تاب‌آوری و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پرستاران و دانشجویان رشته پرستاری پرداخته باشد، پیشینه‌ای یافت نشد.

نتایج درباره ارتباط بین فرسودگی تحصیلی با متغیرهای جمعیت‌شناختی نشان داد که بین سن و فرسودگی تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود ندارد. نتایج مطالعه Durán و همکاران حاکی از آن بود که رابطه‌ای بین سن و فرسودگی تحصیلی وجود نداشت (۱۲). با توجه به این موضوع که بیشتر دانشجویان (۱۵۴ نفر از ۱۶۱ نفر) در رده سنی ۱۹-۲۴ سال قرار داشتند، نتیجه حاضر قابل انتظار و منطقی می‌باشد. این امر نیاز به پژوهش در زمینه فرسودگی تحصیلی میان دانشجویان با پراکندگی سنی بیشتر را می‌طلبد. در مطالعه حاضر نیز بین جنس و فرسودگی تحصیلی ارتباطی مشاهده نشد. Durán و همکاران در نتایج پژوهش خود بیان کردند که زنان فرسودگی بیشتری را نسبت به مردان در زندگی خود تجربه می‌کنند (۱۲)، اما Yang و Farn در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که دانشجویان پسر نسبت به دانشجویان دختر سطح بالاتری از فرسودگی تحصیلی را نشان می‌دهند (۲۶). تناقضات موجود در مطالعات ذکر شده، نیاز به پژوهش‌های بیشتر در این زمینه را یادآور می‌شود.

انسانی مهم‌ترین رکن آموزش عالی و عامل توسعه ملی می‌باشد و با توجه به اهمیت سلامت روان دانشجویان به ویژه دانشجویان رشته پرستاری که اغلب با مددجویان سر و کار دارند و در محیط کاری پر استرسی را خواهند داشت، باید طوری از نظر روحی و روانی آماده شوند تا علاوه بر این که بتوانند این نقش را با کفایت و اعتماد بپذیرند، پیشرفت تحصیلی مطلوبی نیز داشته باشند. بنابراین، یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر می‌تواند زمینه‌ای را برای انجام تحقیقات بعدی در جهت ارتقای تاب‌آوری و پیشرفت تحصیلی دانشجویان و همچنین، کاهش مشکلات روحی و روانی و فرسودگی تحصیلی فراهم نماید.

سپاسگزاری

این مقاله حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول می‌باشد که با حمایت مالی معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی کرمان انجام شده است. بدینوسیله از معاونت یاد شده و دانشجویان پرستاری که در این پژوهش شرکت داشته‌اند، تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

References:

1. Adhami A, Nouhi E, Mohammadalizadeh S, Jalili Z, Fattahi Z. Faculty members attitude toward academic advising and their viewpoints about counseling duties. *Iran J Med Educ*. 2008;8(1): 7-14. [In Persian]
2. Samani S, Jokar B, Sahragard N. Effects of Resilience on Mental Health and Life Satisfaction. *Iran J Psychiatry Clinical Psychology*. 2007;13(3): 290-5. [In Persian]
3. Behrouzi N, Eilaghi M. Perfectionism perceived stress and social support academic burnout. *Strategy for Culture*. 2013; 5(20): 83-103. [In Persian]
4. Nasri S, Ebrahim Domavandi M, Kargar A. Relationship work - family conflict and academic motivation with academic burnout in postgraduate students of SRTTU. *Res Educ*. 2014; 1(2): 25-31. [In Persian]
5. Badri R, Mesrabadi J, Palangi M, Fathi R. Factor structure of the school burnout questionnaire via confirmatory factor analysis in high school students. *J Training Measurement*. 2012; 3(7): 165-83. [In Persian]
6. Naami A. Relationship between Quality of learning experiences and academic amotivation in graduate students of Shahid Chamran University. *J Studies in Learning & Instruction*. 2011; 3(1): 22-6. [In Persian]
7. Lee RT, Ashforth BE. A meta-analytic examination of the correlates of the three dimensions of job burnout. *J Appl Psychol*. 1996;81(2):123-33.
8. Zhang Y, Gan Y, Cham H. Perfectionism, academic burnout and engagement among Chinese college students: A structural equation modeling analysis. *Pers Individ Dif*. 2007;43(6): 1529-40.
9. Karashki H, BahmanAbadi S, Baloochzadeh, F. Determining the role of achievement goals in mediating the relationship of class's value structure and students' academic achievement: a descriptive study. *Iran Teach J Med Sci*. 2012; 13(2); 123-33. [In Persian]

10. Charkhabi M, Azizi Abarghuei M, Hayati D. The association of academic burnout with self-efficacy and quality of learning experience among Iranian students. *Springerplus*. 2013;2(1):677.
11. Ahola K, Hakonen J. Job strain, burnout, and depressive symptoms: a prospective study among dentists. *J Affect Disord*. 2007;104(1-3):103-10.
12. Durán A, Extremera N, Rey L, Fernández-Berrocal P, Montalbán FM. Predicting academic burnout and engagement in educational settings: assessing the incremental validity of perceived emotional intelligence beyond perceived stress and general self-efficacy. *Psicothema*. 2006;18 Suppl:158-64.
13. McAllister M, McKinnon J. The importance of teaching and learning resilience in the health discipline. *Nurse Educ Today*. 2009;29(4):371-9.
14. Ahern NR. (dissertation). Resiliency in adolescent college students. A dissertation in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of philosophy in the school of nursing. Florida: University of Central Florida; 2007.
15. Zakeri H, Jowkar B, Razmjooe M. Parenting styles and resilience. *Procedia Soc Behav Sci*. 2010;5: 1067-70.
16. Abolghasemi A, Varaniyab ST. Resilience and perceived stress: predictors of life satisfaction in the students of success and failure. *Procedia Soc Behav Sci*. 2010;5:748-52.
17. Howe A, Smajdor A, Stöckl A. Towards an understanding of resilience and its relevance to medical training. *Med Educ*. 2012; 46(4):349-56.
18. Hodges HF, Keeley AC, Troyan PJ. Professional resilience in baccalaureate-prepared acute care nurses: first steps. *Nurs Educ Perspect*. 2008; 29(2):80-9.
19. Bogar CB, Hulse-Killachy D. Resiliency determinates and resiliency processes among female adult survivors of childhood sexual abuse. *J Counseling Dev*. 2006;84(3):31-27.
20. Rísquez MIR, García CC, Sabuco Tebar EDLA. Resilience and burnout syndrome in nursing students and its relationship with sociodemographic variables and interpersonal relationship. *Int J Psychological Res*. 2015;5(1):88-95.
21. Bagherzadeh Ladari R, Sadeghi M, Haghshenas M, Mousavi S, Yazdani Çherati J. Study of the relationship between locus of control and academic achievement among students of Mazandaran University of Medical Sciences. *J Mazandaran Univ Med Sci*. 2010; 20 (77):30-5. [In Persian]
22. Brouwers A, Tomic W. A longitudinal study of teacher burnout and perceived self efficacy classroom management. *Teaching and Teacher Education*. 2000; 16(2): 239-53.
23. Sharififard F, Norouzi K, Hosieni M, Asayesh H, Norouzi M. Related factors with academic burnout in nursing and paramedics students of Qom University of Medical Sciences in 2014. *J Nursing Educ*. 2014; 3(3): 59-68. [In Persian]
24. Heydari S, Maktabi GH. Compare cultural intelligence, loneliness, burnout and mental health education graduate students, native and non-native. *J Women and Culture* 2011; 3 (9): 45-57. [In Persian]
25. Azimi M, Piri M, Zavar T. Relationship of academic burnout and self-regulated learning with academic performance of high school students. *J Curriculum Planning Knowledge & Research in Educational Sciences*. 2013; 10 (11): 116-28. [In Persian]
26. Yang HY, Farn CK. An investigation the factors affecting MIS student burnout in technical-vocational college. *Computers in human behavior*. 2005; 21(6): 917-32.
27. Karimi Y, Bashirpur M, Khabbaz M, Hedayati A. Comparison between perfectionism and social support dimensions and academic burnout in students. *Procedia Soc Behav Sci*. 2014; 159: 57-63.
28. Huang C. Hardiness and stress: a critical review. *Matern Child Nurs J*. 1995;23(3):82-9.
29. Connor KM, Davidson JR. Development of a new resilience scale: the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depress Anxiety*. 2003;18(2):76-82.
30. Mohamadi A, Aghagani M, Zehtabvar GH. Addiction and its relation with resilience and emotional components. *Iran J Psychiatry Clinical Psychology*. 2011; 17(2): 136-42. [In Persian]
31. Sharifi HP, Sharifi N, Tangestani Y. Prediction of educational improvement based on self-efficacy, self-regulation and creativity of students in islamic azad university, roudehen branch. *J Educational Administration Research Quarterly*. 2013; 4(4): 157-78. [In Persian]
32. Bresó E, Salanova M, Schaufeli WB. In search of the "third dimension" of burnout: Efficacy or inefficacy? *Applied psychology*. 2007; 56 (3): 460-72.
33. Marzoughi R, Haidari M, Haidari A. The impact of educational justice on students' academic Burnout in the University of Social Welfare and Rehabilitation Science, Tehran, Iran. *Strides Dev Med Educ*. 2013; 10(3): 328-34. [In Persian]
34. Beauvais AM, Stewart JG, DeNisco S, Beauvais JE. Factors related to academic success among nursing students: a descriptive correlational

- research study. Nurse Educ Today. 2014;34(6):918-23.
35. Hayati D, Oghahi A, Hosaini Ahangari S, Azizi Abarghoei M. Investigating the relationships between quality of learning experience's components and self-efficacy on academic burnout among students of Allamme Tabatabaei University of Tehran. J Educational Development of Jundishapur. 2012; 3(4): 18- 29. [In Persian]
36. Akgemci T, Demirsel M T, Kara O. The effect of psychological resilience on employes burnout level. Academic J Interdisciplinary Studies. 2013;2(11): 122-8.
37. Ajam Akrami A, Rezaei T, Bayani A. Relationship between Hope to work and academic motivation and academic burnout. J Knowledge Health. 2015; 10(1): 44-50. [In Persian]
38. Momeni KH, Akbari M, atash zade Shouride F. Relationship resiliency and burnout in nurses. Teb and Tazkiyeh 2009;(75-74): 37-47[Persian]
39. Pourafzal F, Seyedfatemi N, Inanloo M, Hamid Haghani. Relationship between Perceived Stress with Resilience among Undergraduate Nursing Students. J Hayat. 2013; 19(1): 41-52. [In Persian]

A Study of the Relationship between Resilience and Academic Burnout in Nursing Students

Somayeh Kamalpour¹, Mansoureh Azizzadeh-Forouzi², Batool Tirgary^{3*}

1. M.Sc. in Nursing, Razi School of Nursing and Midwifery, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

2. M.Sc. in Nursing, Instructor, Department of Internal-Surgical Nursing AND Nursing Research Center, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

3. Ph.D. in Nursing, Assistant Professor, Department of Internal-Surgical Nursing AND Nursing Research Center, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

• **Received:** 14 Jan, 2016

• **Received Corrected Version:** 7 Jul, 2016

• **Accepted:** 7 Aug, 2016

Background & Objective: Nurses experience numerous stressors. Nursing students, despite their limited experience, are forced to face many stressors and this will cause academic burnout among them. Resiliency has a key role in the reduction of negative consequences and increasing of positive consequences of stress, and thus, can impact academic burnout. This study was performed to determine the relationship between resiliency and academic burnout in nursing students of Kerman University of Medical Sciences, Iran.

Methods: This descriptive-correlational study was conducted on 161 nursing students. Demographic characteristics form, the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC), and Academic Burnout Questionnaire (Breso et al.) were used to collect data. The results were analyzed using Pearson correlation coefficient, independent t-test, and ANOVA in SPSS software. $P < 0.05$ was considered as the significant level.

Results: In this study, 154 (95.7%) participants were 19-24 years old, of whom, 62.7% were women and 37.3% were men. The mean scores of academic burnout and resiliency were 41.56 ± 8.65 and 66.32 ± 11.57 , respectively. The results of Pearson correlation coefficient indicated an inverse statistical correlation between academic burnout and resiliency ($r = -0.26$, $P = 0.001$).

Conclusion: In the present study, a significant relationship was observed between academic burnout and resiliency among nursing students of Kerman University of Medical Sciences. Students with higher resiliency reported lower academic burnout.

Key Words: Resiliency, Academic burnout, Nursing student

***Correspondence:** Department of Internal-Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

• **Tel:** (+98) 34 3132 5284

• **Fax:** (+98) 34 3132 5118

• **Email:** batool.tirgary@gmail.com